DOI: 10.36243/fmtu-1999.34

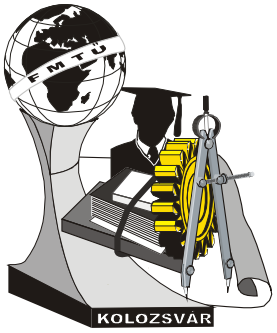

FIATAL MŰSZAKIAK TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAKA

Kolozsvár, 1999. március 19-20.

WINPAR Párhuzamos programozási környezet Online kézikönyv és oktatási anyag

Fülep Dávid

Abstract
Within the framework of the WINPAR project the WINPAR integrated software development environment for parallel programming was elaborated. To make the WINPAR environment easy to use and easy to learn, a web site for development tools and environment was created. It provides information on the WINPAR project, on project partners and on on-line manuals and on-line tutorials of the WINPAR environment. The on-line manual is "slide-show" that presents services and usage of each tool showing how to use them step-by-step. The composition of the tutorial is similar to the on-line manual of tools, but in the on-line tutorial emphasise is placed on solving the problem not on how to use the tools. A mathematical problem was selected which can show the way of developing a parallel application. The Poisson problem is a simple partial differential equation that is at the core of many applications.

1. Bevezetés

Ahogy a számítógép-hálózatok a mindennapok számítástechnikai infrastruktúrájának részévé válnak, az osztott és párhuzamos számítógéprendszerek egyre több felhasználó számára válnak elérhetővé. A személyi számítógépek rohamosan növekvő teljesítménye lehetővé teszi egy osztott/párhuzamos programfejlesztő környezet PC-platformon történő kialakítását.

A WINPAR (WINdows based PARallel computing) projekt egy olyan integrált osztott és párhuzamos fejlesztőkörnyezet kifejlesztését tűzte ki célul, ami egy új típusú „párhuzamos" számítógépre épül: hálózatba kötött személyi számítógépekre. Operációs rendszerként a Windows NT-t választották.

Az osztott vagy párhuzamos rendszerben a kommunikáció legegyszerűbb módja az ún. üzenettovábbításos rendszer (message passing). Ez egy könnyen érthető és egyszerűen implementálható interface. A legfontosabb implementáció a PVM és az MPI. Mindkettő egy hardware-független, hatékony, rugalmas szabványt jelent. A PVM egyetlen virtuális gépben kezeli a különböző számítógépeket, az MPI egy szabványos interface-t biztosít az üzeneteken keresztül kommunikáló processzek számára.

Bár az üzenettovábbítás ezen módja könnyen áttekinthető, a párhuzamos programok fejlesztése a kommunikáció és szinkronizáció megszervezése miatt mégis sokkal bonyolultabb, mint a

szekvenciális programoké. Azok a programok, amik egyetlen processzoron hibátlanul futnak, váratlan módon viselkedhetnek többprocesszoros környezetben, többszöri futtatásra más és más eredményt adhatnak. További probléma párhuzamos programok nyomkövetése, debuggolása és tesztelése. Mindezek nem végezhetők el a hagyományos, szekvenciális programokhoz készült eszközökkel. Mindez alátámasztja egy osztott és párhuzamos programozást támogató fejlesztőkörnyezet szükségességét. A fejlesztés időszükségletének csökkentése mellett a hardware-költségek alacsonyan tartása a másik fontos cél, ez utóbbi miatt egy általánosan használható PC-rendszer jó megoldást jelent.

A jövő számítógépes szakembereinek a képzésében az osztott és párhuzamos programozás fontos témává vált. Az igényeknek megfelelő programozási környezet kulcsszerepet játszik az osztott és párhuzamos programozás oktatásában. A hallgatók alaposan tanulmányozhatják és megérthetik a program struktúráját és működését, amikor osztott debuggerrel elemzik annak futását. Az új programfejlesztési környezet oktatásba történő bevezetése azonban elképzelhetetlen megfelelő oktatási anyag nélkül. A kézikönyvek, tankönyvek, jól kiválasztott példák segítségével ismerhetik meg a hallgatók könnyedén a párhuzamos programozás világát.

2. A WINPAR környezet eszközei

A projekt fő célkitűzése a projekt partnerek által kifejlesztett fejlesztőeszközök egységes grafikus környezetbe integrálása, a WINPAR környezet online kézikönyvének és oktatási segédletének kidolgozása, és a párhuzamos programozásnak a Miskolci Egyetem oktatási rendszerében történő bevezetése volt. A WINPAR környezet három rétegre osztható: message passing réteg, ami az MPI és PVM implementációit jelenti; fejlesztőeszköz réteg, amiben minden egyes eszköz a fejlesztőkörnyezet egy részfeladatát látja el; és a programozási környezet, mint külön réteg, ami az első két réteget összefogva a komplett párhuzamos softwarefejlesztési környezetté teszi a rendszert.

2.1 Message Passing eszközök

- WPVM (Windows Parallel Virtual Machine). Ezen programcsomag segítségével egyetlen ún. virtuális gépként kezelhető a hálózat. A fejlesztő az alkalmazást együttműködő taszkokból készíti el, az egyes taszkok a PVM erőforrásokat pedig szabványos könyvtárból veszik.
- MPI (Windows-based Message Passing Interface). Az MPI újabb fejlesztés, egy minden igényt kielégítő függvénykönyvtárral segíti a processzek közötti (hálózati vagy gépen belüli) kommunikáció hatékony megvalósítását.

2.2. Fejlesztőeszközök

- TRAPPER. A WINPAR környezet egyik legalapvetőbb eszközével végezhető a hardware és software modell megtervezése, a processzek leképezése a processzorokra (mapping), a tényleges kód előállítása, majd a futtatás és tesztelés (monitoring, vizualizálás).
- AUGUR (AUtomatic model Generation with User Response), és MODARCH. E két eszköz segítségével végezhető a párhuzamos programok teljesítményének kiértékelése automatikus modellgenerálással, illetve szimulációval.
- DIWIDE. A WINPAR környezet hibakereső eszköze.

2.3. Programfejlesztő környezet

- WINPARK NAVIGATOR. Ez a speciális eszköz vezérli az eszközök együttműködését, minden egyszerűen indítható. A feladatokat szellemes módon egy térképen jeleníti meg, és irányítja a felhasználót a helyes programfejlesztési lépések kiválasztásában. A térképen az egyes épületek a fejlesztés különböző stádiumait jelentik, ami között egy kis autóval „közlekedhet" a fejlesztő. Az éppen nem kiválasztható munkafázisok (épületek) előtt „parkolni tilos" jelzés van.

3. WINPAR Web-szerver

A WINPAR fejlesztőkörnyezethez kapcsolódó anyagok tárolására egy web-szervert állítottunk fel. A projekt általános leírásán és a projekt partnerek bemutatásán kívül itt található az egyes eszközök online kézikönyve és a párhuzamos programozáshoz készített oktatási segédanyag. Mindkettő felépítésére jellemző, hogy a legapróbb részletekig kitér minden egyes fontos lépésre, legyen szó egy adott eszköz használatáról vagy a párhuzamos programozás elméleti kérdéseiről. Az eszközök működésének begyakorlása és a tananyag elsajátítása online tesztek kitöltésével ellenőrizhető. Ez a felhasználói visszacsatolás igen fontos a projekt szempontjából, az így szerzett tapasztalatok később felhasználhatók. A projekt elvárásainak megfelelően a web-szervert is egy Windows NT gépen alakítottuk ki. A UNIX világból ismert Apache szervert választottuk. A web-szerver címe: http://winpar.iit.uni-miskolc.hu

4. Online kézikönyv és oktatási anyag

Az online kézikönyv (manual) az egyes eszközök teljes körű bemutatását tartalmazza. Miközben a felhasználó a magyarázatokat olvashatja, mindvégig az eredeti eszköz felhasználói felületét látja maga előtt, és a továbblépés is azon keresztül történik. A gyakorlott felhasználók a már megismert részeket könnyedén átléphetik.

Az online oktatási segédlet (tutorial) lépésről lépésre vezeti végig a felhasználót az osztott és párhuzamos programozás folyamatán. Az alapvető különbség az eszközök kézikönyveivel szemben az, hogy amíg ott az eszközök kezelésére koncentráltunk, addig itt a megoldandó problémán van a hangsúly. A fejlesztés menetét természetesen konkrét példák segítségével lehet legkönnyebben megérteni. Egy olyan matematikai problémát választottunk, ami sok alkalmazás alapját képezi. Az ún. Poisson-probléma egy egyszerű parciális differenciálegyenlet. Ennek megoldása során lineáris egyenletrendszert kell megoldani, ami az interaktív Jacobi módszerrel könnyen párhuzamosítható.

A párhuzamos programfejlesztés főbb lépései a következők: A software és hardware struktúra megtervezése, majd a tényleges funkció leprogramozása. Ezután az alkalmazás processzeit az egyes fizikai processzorokhoz hozzá kell rendelni (mapping). Ekkor következhet a program lefordítása és futtatása. A kommunikációt végző könyvtárak, az egyes taszkok kódkeretei, és a mindehhez szükséges konfigurációs állományok generálását a rendszer automatikusan elvégzi a grafikus leírások alapján, a felhasználónak csak a program tényleges működését jelentő részét kell magának megírnia. Sikeres fordítás után következik a tesztelési fázis, ami a helyesség és a hatékonyság vizsgálatát jelenti. Az ezekhez szükséges monitorozó, vizualizáló, hibakereső, modellező és szimulációs eszközök rendelkezésre állnak.

A probléma megoldása közben, ha szükséges, bárhol visszatérhetünk az adott részfeladatot megvalósító eszköz kézikönyvének megfelelő részéhez, hogy megtanuljuk, hogyan kell majd a feladatot elvégezni a gyakorlatban. Az ismert, vagy kevésbé fontos részek a tanulás alatt kihagyhatók, az anyag a hallgatók és a fejlesztők igényeinek megfelelő szabad sorrendben dolgozhatók fel. Természetesen ajánlott útvonalak segítik a teljes rendszer következetes megismerését.

5. Irodalomjegyzék

- Henri Ball: Programming Distributed Systems /Silicon Press, 1990./
- Andrew Goscinski: Distributed Operating Systems - The Logical Design /Addison Wesley, 1992./
- George Coulouris, Jean Dollimore, Tim Kindberg: Distributed Systems /Addison Wesley, 1994./
- Andrew S. Tanenbaum: Distributed Operating Systems /Prentice-Hall, 1995./

Fülep Dávid /okleveles informatikus mérnök, Phd. hallgató/
Miskolci Egyetem, Általános Informatikai Tanszék /3515 Miskolc-Egyetemváros/
Email: fulep@iit.uni-miskolc.hu
Tel: +36 - 46 - 565111 / 19-52